

| Nadace **OSF**

Štěpán Dražokoupil

Jak Enti zachraňovali lesy

Příběh advokační
kampaně Hnutí DUHA

Nadace OSF je českou nadací s třicetiletou historií. Jejím posláním je podpořit živou občanskou společnost a jejím prostřednictvím rozvíjet stát, kde mají všichni rovné šance a zapojují se do dění ve svém okolí. Nadace otevírá citlivá a opomíjená témata a společně s dárci hledá průkopníky, kteří taková témata budou rozvíjet dál. Po dobu svého působení podpořila Nadace OSF až 10 000 projektů českých neziskových organizací i jednotlivců částkou větší než 2 miliardy Kč.

Advokační fórum Nadace OSF posiluje občanskou společnost a občany tak, aby mohli efektivně a profesionálně prosazovat veřejný zájem. V Advokačním fóru:

- Poskytujeme individuální konzultace pro nevládní organizace a aktivní občany a občanky.
- Realizujeme praktické workshopy.
- Vydáváme studie a vzdělávací texty.
- Pořádáme přednášky expertů na advokační práci z ČR i zahraničí.
- Propojujeme zástupce a zástupkyně občanské společnosti, veřejných institucí, akademické i soukromé sféry, kteří se zajímají o advokační práci.

Co jsme dosud v Advokačním fóru Nadace OSF vydali:

Drahokoupil, Štěpán, Machálek, Petr, Štefanec, Milan:
Rukověť zdánlivě bezmocných – Jak naplánovat
advokační kampaň, 2020

Mazák, Jaromír: Rekonstrukce státu –
Jak se lobbuje proti korupci, 2018

Obsah

Úvod	1
Komu prospívá zapojování lidí	2
Kalamita v českých lesích aneb popis problému	3
Příprava advokační kampaně Zachraňme lesy a její cíle	6
Úvodní kontext legislativní změny	8
Tři pilíře kampaně	10
Lobbing v parlamentu	10
Zapojování veřejnosti	14
Happeningy a komunikační výstupy	18
Průběh legislativního procesu v poslanecké sněmovně	21
Závěrem	25
Několik základních pojmů	27
Seznam literatury	28

Úvod

Návštěvníkům Malostranského náměstí v Praze se v září 2019 naskytl neobvyklý pohled. Na náměstí bylo umístěno 200 malých stromů, dubů, buků, habrů, lípek a olší se jmény jednotlivých poslanců a poslankyň. Několik z nich bylo na náměstí přítomno a drželi „své“ stromy. Na vše dohlížel mýtický Ent s transparentem „11. 9. hlasujte pro naše lesy“. Právě totiž probíhal happening Hnutí DUHA ke kampani Zachraňme lesy. Na něm byla poslancům, poslankyním předána petice s 60 000 podpisy občanů, kteří „požadují změny v lesním zákoně vedoucí k zajištění zdravých a věkově i druhově pestrých lesů.“¹ Zvolení zástupci a zástupkyně v poslanecké sněmovně měli brzy hlasovat v závěrečném třetím čtení o budoucí podobě legislativy, která nastavuje pravidla pro hospodaření v českých lesích.

Text, který jste si nyní otevřeli, je příběhem toho, co předcházelo výše popsanému happeningu a samozřejmě se v něm také dozvíte, jak hlasování o lesích dopadlo. Jeho základní osnova se bude držet oblastí, které považujeme v Advokačním fóru za klíčové pro dobrou přípravu a realizaci advokační kampaně. Začneme u popisu problému, na který se Hnutí DUHA rozhodlo reagovat, a popíšeme si zvolené řešení, nebo-li cíle. Dále se podíváme na hlavní tři pilíře jejich strategie, zhodnotíme jednotlivé aktivity a výsledky kampaně. Studie se zaměřuje na část kampaně, která mířila na projednávání v poslanecké sněmovně. V textu se dále setkáte s řadou infoboxů k detailům legislativního procesu a komentáři spolupracovníka Advokačního fóra a bývalého ředitele Hnutí DUHA Petra Machálka.

V úvodu se sluší také poděkovat všem, díky nimž mohla studie vyjít. Velké poděkování patří všem respondentům z řad poslanců, poslankyň, jmenovitě Evě Fialové, Radku Holomčíkovi a Markétě Pekarové Adamové. Ti ve svých odpovědích poskytli pohled politiků, kterým Hnutí DUHA adresovala své požadavky. Další poděkování patří zaměstnancům Hnutí DUHA, Martinu Mášovi, Janu Skalíkovi a předsedovi spolku Pro Silva Bohemica Milanu Hronovi. Studie mohla být napsána a vydána díky podpoře Nadačního fondu rodiny Orlických a programu Active Citizens Fund. V neposlední řadě patří velké díky také všem kolegům a kolegyním z Nadace OSF.

.....
¹ Hnutí DUHA, Poslanci a poslankyně dnes symbolicky převzali výzvu Zachraňme lesy s 60 000 podpisy, 10. září 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/poslanci-poslankyne-dnes-symbolicky-prevzali-vyzvu-zachranme-lesy-s-60-000-podpisy>

Tři otázky a odpovědi k napsání studie

Proč jsme si vybrali právě kampaň Zachraňme lesy? Vybraná kampaň za nás velmi dobře kombinuje několik základních přístupů, které se v advokační práci využívají, přímý lobbying u zákonodárců, mediální práce, zapojování lidí a kreativní prezentace tématu. Přestože kampaň nadále pokračuje, v textu se zaměříme převážně na období v roce 2019, kdy byla projednávána novela lesního zákona.

A proč vůbec věnovat čas a energii psaní takového textu? V Advokačním fóru si myslíme, že sdílení dobrých příběhů a úspěchů nevládních organizací a občanských iniciativ je důležité pro inspiraci dalších lidí, kteří se věnují advokační práci a usilují o systémové změny. I když je každá kampaň unikátní a nelze její postupy mechanicky opakovat, dá se na ní ukázat řada důležitých momentů, jak dobře provádět advokační práci. Doufáme, že tato studie bude sloužit takovému účelu.

Jak byla studie napsána? Text vychází jak z odborných analýz k samotnému tématu, tak z rozhovorů s poslanci, poslankyněmi a lidmi z nevládních organizací. Dále z dostupných stenozáznamů, rozhodnutí obou komor parlamentu a rešerší mediálních výstupů.

Komu prospívá zapojování lidí?

Během projednávání novely lesního zákona vznesl poslanec Radek Koten (SPD) otázku komu prospělo, že se lidé zajímali o projednávanou legislativu a formou e-mailů podporovali konkrétní pozměňovací návrhy.

„Kolik jste dostali spamových mailů na podporu právě těchto pozměňovacích návrhů? Já musím říct, že tady IT oddělení mělo celý víkend plné ruce práce, protože těchto spamových zpráv přišlo 200 tisíc a složilo to málem e-mailový server poslanecké sněmovny. A to si nemyslím, že je správné používat takové nátlakové akce na naše zákonodávce. Kdo tedy tyto spamové útoky zařídil? Nebo kdo je zaplatil? Já se můžu pouze ptát. Já na nikoho neukazuji. Jenom se ptám, komu to prospělo,“ uvedl poslanec za SPD na plénu sněmovny.

Dříve než se dostaneme k samotné kampani Zachraňme lesy, pojďme si krátce připomenout, proč je důležitá participace lidí na rozhodování.

Stručně řečeno, dle Ústavy České republiky je náš politický systém založen na volné soutěži politických stran. Zvolené politické strany mají reprezentovat jednotlivé části společnosti, aby byl jejich hlas slyšen při vytváření zákonů.

Avšak z řady důvodů není v zásadě nikdy tato reprezentace dostatečná. Politolog Karel B. Müller zmiňuje v knize Lobbying v moderních demokraciích nedostatky

spojené s podobou volebního systému nebo periodicitou voleb, která „často nevyhovuje reálným problémům země a potřebám občanů“². Na nedostatky českého volebního systému upozornil Ústavní soud. Ten v únoru 2021 zrušil jeho části, které umožňovaly, aby hnutí ANO získalo ve volbách 2017 na základě 30 procent hlasů 40 procent mandátů v poslanecké sněmovně. Na jeden poslanecký mandát hnutí ANO tak připadalo 19 232 hlasů, kdežto hnutí STAN potřebovalo na jeden mandát získat 43 692 hlasů³. Jako zásadní důvod Müller také uvádí, že „občané sami chtějí ovlivňovat politická rozhodování také v průběhu volebního období“⁴. Zapojování občanů a zohledňování jejich názorů mezi jednotlivými volbami má dopad na kvalitu fungování státu. Má to jednoduchou logiku, vyšší míra zapojování lidí do rozhodování vede k lepšímu fungování státu⁵.

Poslanec Jan Čížinský (zvolen za KDU-ČSL) reagoval na výše uvedená slova zástupce SPD tím, že „je dobře, že se lidé zajímají. A my jsme přece jako poslanci placeni za to, že s lidmi komunikujeme. Jestli se někdo cítí být obtěžován e-maily od lidí, kterým záleží na našich lesích, nebo cítí být obtěžován vůbec komunikací s občany, tak nemá být poslanec“.

Jak uvidíme níže, přílišná e-mailová komunikace ze strany veřejnosti vůči poslancům, poslankyním má i svá rizika. Nicméně na otázku poslance za krajně pravicovou SPD lze jednoduše odpovědět, že zapojování občanů, občanek prospívá demokracii.

Kalamita v českých lesích aneb popis problému

Hnutí DUHA se rozhodlo kampaní Zachraňme lesy⁶ reagovat na kritický stav českých lesů spojený s klimatickými změnami a rozpadem smrkových monokultur. „Ztráta jehličí v českých jehličnanů je nejvyšší v Evropě“ a „za čtyřicet let budou smrky prosperovat už jen v nejvyšších polohách Krkonoš, Šumavy, Králického Sněžníku, Hrubého Jeseníku a možná Krušných hor a Beskyd“⁷, píše Jaromír Bláha a Jan Skalík v dokumentu zpracovaném pro potřeby jejich advokační kampaně.

2 Laboutková, Šárka, Müller, Karel, Vymětal, Petr, Lobbying v moderních demokraciích, Grada, 2010, str. 199

3 Milion chviliek pro demokracii, Jak v praxi vypadá změna ve prospěch rovnosti volebního práva?, 3. února 2021, dostupné z <https://milionchvilek.cz/clanek/jak-v-praxi-vypada-zmena-ve-prospech-rovnosti-volebniho-prava>

4 Laboutková, Šárka, Müller, Karel, Vymětal, Petr, Lobbying v moderních demokraciích, Grada, 2010, str. 199

5 Democratic Audit UK, Is citizen participation actually good for democracy?, 22. srpna 2017, dostupné z <https://www.democraticaudit.com/2017/08/22/is-citizen-participation-actually-good-for-democracy/>

6 Hnutí DUHA, Zachraňme lesy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs>

7 Hnutí DUHA, Co dělat, abychom zachránili lesy, 2018

Abychom si úbytek lesa lépe představili, kolegové z Hnutí DUHA spočítali, že každé 3 minuty zmizí plocha o rozloze fotbalového hřiště⁸. A výhled do budoucnosti není příliš optimistický. Z vědecké studie Mendelovy univerzity vyplývá, že „až čtyři pětiny dnešní rozlohy smrkových lesů budou v roce 2060 nevhodné pro pěstování právě tohoto druhu stromu. Stav českých lesů se navíc v důsledku klimatické změny rychle zhoršuje. Jinými slovy: hrozí jim plošný kolaps“⁹. Na hrozbu klimatické změny a s ní spojený výskyt kůrovce upozorňovala například i zpráva Evropského lesnického institutu adresovaná české vládě¹⁰.

Mezi důvody, které vedly k současnému stavu, vyjmenovává Jan Skalík vliv sucha a kůrovce, stejně jako fakt, že „lesnická praxe se na většině území proměňujícím se klimatickým podmínkám nepřizpůsobovala dost rychle“¹¹. O tradičních přístupech v hospodaření a jejich nedostatečném důrazu na adaptaci na změnu klimatu hovoří explicitně v souvislosti s Českou republikou také výše zmíněná zpráva Evropského lesnického institutu.

Tyto přístupy se odrážejí mimo jiné v zákonech a vyhláškách, které se pak stávají bariérou pro ty, jež praktikují přírodě blízké hospodaření v lesích jako je spolek Pro Silva Bohemica. Jeho předseda Milan Hron mluví o tom, že „legislativa nám moc nepomáhá“¹².

V době projednávání zákona v poslanecké sněmovně nerezonoval problém neutěšeného stavu českých lesů „jen“ v akademických kruzích,¹³ ale také u řečnického pultu dolní komory parlamentu. Během debaty jsme mohli slyšet slova jako „krizový stav našich lesů“ (poslankyně Markéta Pekarová Adamová), „kalamitní situace“ (poslanec Marian Jurečka), „kalamita v lesích“ (ministr zemědělství Miroslav Toman) nebo „umírající les“ (poslankyně Alena Gajdušková). Marian Jurečka, poslanec a ministr zemědělství (2014–2017) dokonce označil projednávanou novelu za „jeden z nejdůležitějších zákonů, které vůbec v Poslanecké sněmovně v tomto volebním období projednáváme“.

8 Hnutí DUHA, Poslanci: lesní kalamita je katastrofa, potřebujeme razantní změnu legislativy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/poslanci-lesni-kalamita-je-katastrofa-potrebujeme-razantni-zmenu-legislativy>

9 Hnutí DUHA, Místo oslav Mezinárodního dne lesů varování: V roce 2060 bude až 80 % smrkových lesů ohrožených kolapsem, 21. března 2018, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/misto-oslav-mezinarodniho-dne-lesu-varovani-v-roce-2060-bude-az-80-smrkovych-lesu>

10 Hlásny, T., Krokene, P., Liebhold, A., Montagné-Huck, C., Müller, J., Qin, H., Raffa, K., Schelhaas, M.-J., Seidl, R., Svoboda, M., Viiri, H., Život s kůrovcem: Dopady, výhledy a řešení. Od vědy ke strategii, Evropský lesnický institut, 2019

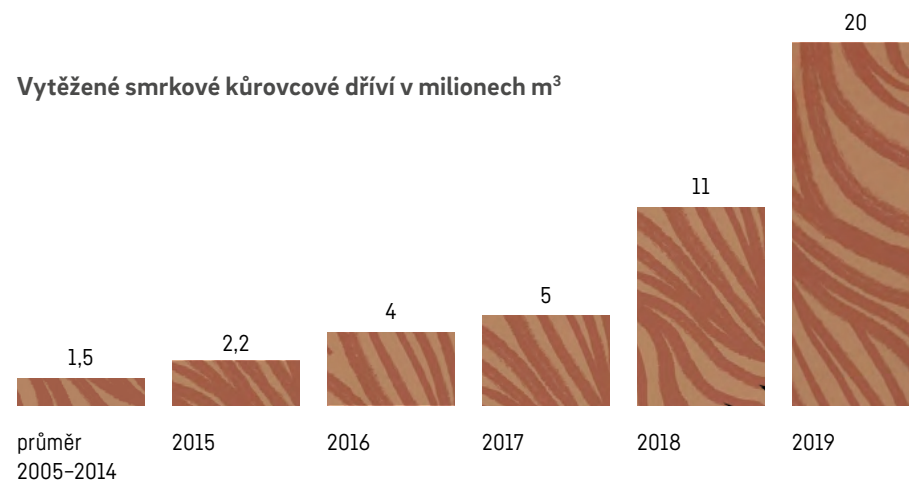
11 Rozhovor s Janem Skalíkem, Hnutí DUHA

12 Rozhovor s Milanem Hronem, Pro Silva Bohemica

13 Výzva Platformy pro krajinu vládě ČR, 24. dubna 2018, dostupné z http://nasekrajina.eu/blog/2018/04/24/vyzva-platformy-krajinu-vlade-cr/#_edn1

Rozsah kalamity lze dobře demonstrovat na vytěženém smrkovém kůrovcovém dříví. Jeho objem dosahoval mezi lety 2005 až 2014 v průměru 1,5 milionu m³. Od roku 2015, kdy objem těžby dosáhl výše 2,2 milionu m³, můžeme sledovat strmý vzestup na více než 4 miliony (2016), 5 milionů (2017), 11 milionů (2018) a dokonce 20 milionů m³ za rok 2019¹⁴. V následujících několika letech se očekává, že objem těžby dále poroste.

Vytěžené smrkové kůrovcové dříví v milionech m³

„V rámci tohoto tématu bylo zásadní načasování, respektive vnější kontext. Ekologické organizace, vědci i část lesnické veřejnosti již více než 10 let upozorňují na velmi špatný zdravotní stav českých lesů, na nevhodnou druhovou skladbu, na přemnoženou spárkatou zvěř spásající sazenice, na špatné vyhlášky, bojovali proti způsobu tzv. tendrů zavedených ve státních lesích apod. A nejen to, navrhovali konkrétní řešení. Ale dlouho se to nedařilo. Co se nyní změnilo? Problém začal být doslova a do písmene vidět. Mrtvé lány smrkových monokultur, vykácené a rozježděné holiny. Na vlastní oči tak lidé na mnoha místech viděli to, před čím ekologické organizace a vědci varovali dlouhé roky. Což se samozřejmě odrazilo i v médiích a jsem přesvědčen o tom, že tím pádem byla větší vůle to řešit i politicky. Čímž nechci ani v nejmenším snižovat skvělou práci, kterou odvedlo Hnutí DUHA, bez ní by se to nepovedlo.“

Petr Machálek, spolupracovník Advokačního fóra Nadace OSF, bývalý ředitel Hnutí DUHA

14 Ministerstvo zemědělství, Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2019, dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho/>

Příprava advokační kampaně Zachraňme lesy a její cíle

Pro svoji kampaň připravilo Hnutí DUHA balíček opatření „Co dělat, abychom zachránili lesy“¹⁵. Opatření rozdělili autoři do čtyř oblastí:

- Změna zákonů a vyhlášek
- Certifikované hospodaření pro zdravé lesy
- Úprava finanční podpory
- Změna v zadávání zakázek státního podniku Lesy ČR.

Materiál na 16 stranách detailně popisuje, jaké části vyhlášek a zákonů se mají změnit. Jednotlivá opatření jsou doprovázena zdůvodněním, které ukazuje negativní důsledky aktuálního stavu, jeho příčiny a odůvodnění pro navrhovanou změnu. Dokument obsahuje také důležitá data a odkazy na konkrétní legislativu. Hnutí DUHA připravilo také samostatný dokument, jenž shrnuje balíček opatření na čtyřech stranách. Pro veřejnost je nejpřístupnější stručná verze *Sedm bodů pro zdravé lesy*, dostupná na webových stránkách kampaně¹⁶.

Hnutí DUHA na přípravě advokační kampaně nepracovalo samo, ale její obsah byl diskutovaný v širším odborném kruhu, a to přibližně 20 vědců, vědkyň a lesnických praktiků¹⁷. Samozřejmostí byl přístup postavený na kvalitní práci s daty a vědeckými poznatky.

Nyní se ale vraťme k balíčku opatření. Z něho jsem vybral dva příklady opatření a jejich odůvodnění. Na nich pak ukážu, jak autoři dokumentu popisují negativní důsledky, samotný problém a jeho příčiny nebo argumenty pro změnu.

Opatření (změna zákona o lesích): *Vypustit povinnost do 2 let zalesnit a do 7 let zajistit vytěžený porost s cílem využít přirozené obnovy porostů (včetně přípravných dřevin) dřevinami přirozené druhové skladby a dosáhnout výrazné skupinové různověkosti. Jako pojistku pro případné nezodpovědné vlastníky, kteří území nezalesní, stanovit, že nedojde-li k přirozené obnově alespoň na 70 % plochy vytěženého porostu do 10 let, musí ji vlastník zalesnit uměle, přičemž tato povinnost by se nevztahovala na neobnovené souvislé plochy menší než 0,3 ha.*

Odůvodnění pro změnu: *Lesy vzniklé z přirozeného zmlazení (tedy ze semen) jsou mnohem odolnější než lesy z uměle vysázených sazenic předpěstovaných ve školkách. Při přirozeném zmlazování totiž dochází k selekci a přírodnímu výběru, takže z množství malých semenáčků zůstanou jen ti nejsilnější a nejlépe danému místu přizpůsobení jedinci.*

Popis negativního důsledku: *Pokud se budou na menších plochách střídat mladé a starší porosty, nikdy v případě kalamity nevzniknou tak velké holiny, jaké známe dnes.*

Opatření (změna Zákona o myslivosti): *„Plán lovu zvěře odvozovat výhradně od míry škod na lesních ekosystémech a zemědělských plodinách. Vyhláškou definovat, co jsou nepřiměřené škody, při jejichž dosažení je třeba navýšit plán lovu.“*

Popis negativního důsledku: *„Důsledkem toho vysoce přemnožená spárkatá zvěř spásá velkou část přirozeného zmlazení stromů i sazenic, které lesníci do lesů vysadí. Mnohem více než smrky jim přitom chutnají listnáče a jedličky, které nutně potřebujeme do lesů vrátit.“*

Určení příčiny: *„To (přemnožená zvěř, pozn. autora) je spolu se smrkovými monokulturami a holosečemi jedna ze tří hlavních příčin špatného zdravotního stavu našich lesů.“*

Popis problému: *„Podle poslední inventarizace škod na lesích je v České republice zvěří zničeno nebo vážně poškozeno v průměru 64 % vysázených melioračních a zpevňujících dřevin, tedy listnáčů a jedlí.“*

Na závěr této části je důležité poznamenat, že takto připravený balíček opatření odpovídá práci zavedené a dlouho fungující organizace, která má dobré zázemí pro vedení podobně rozsáhlých kampaní. I díky tomu se může pouštět do takto komplexních témat.

„Bez toho se obejít v jisté fázi už nedá“, potvrzuje potřebu dostatečné kapacity pro advokační kampaň Milan Hron, předseda spolku Pro Silva Bohemica.

15 Hnutí DUHA, Co dělat, abychom zachránili lesy, 2018

16 Hnutí DUHA, Sedm bodů pro zdravé lesy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/sedm-bodu-pro-zdrave-lesy>

17 Rozhovor s Janem Skalíkem, Hnutí DUHA

Pokud však budete sledovat základní přístup, tedy v dokumentech popisovat příčiny problému, jejich důsledky, budete mít data podložená argumenty a přesně popsané cíle, můžete si vystačit s daleko menším rozsahem pokladů. Poctivá příprava vás však každopádně nemine.

Cíle kampaně obsahuje balíček opatření a některá opatření jsme si již představili. Podrobnější popis najdete v samotném balíčku, tady si shrňme jen pár bodů. I když byl balíček opatření rozdělen do čtyř částí, nejvíce prostoru je v něm věnováno potřebným legislativním změnám zákonů a vyhlášek. Obecnějším cílem kampaně bylo „udržitelné a šetrné nakládání s lesy“¹⁸. V souvislosti s projednávanou novelou lesního a také mysliveckého zákona se Hnutí DUHA zaměřilo na následující body¹⁹:

- „řešení přemnožení spárkaté zvěře“
- „omezí odvážení těžebních zbytků tam, kde lesy nemají dostatek živin a umožní ponechání určitého množství starých stromů na dožití a k zetlení“
- „odložení lhůty k umělému zalesnění“
- „posun k vhodnější druhové skladbě českých lesů“
- omezení úmyslných holosecí
- „nesmyslné proplácení takzvané újmy podniku Lesy ČR za omezení těžby v chráněných územích“
- podpora lesníků, kteří chtějí „hospodařit přírodě blízkými způsoby“

Úvodní kontext legislativní změny

S novelou lesního zákona přišlo ministerstvo zemědělství, respektive vláda. Ta předložila poslanecké sněmovně návrh zákona v únoru 2019 a ten byl projednáván jako tisk č. 408²⁰. Ministr zemědělství Miroslav Toman mluvil o předložení novely „v souvislosti s rozsáhlou kalamitou, která zasáhla lesy České republiky na velké části území.“ Ministr prezentoval předkládanou legislativu jako „urychlenou dílčí novelu lesního zákona“, která má reagovat na naléhavý problém v českých lesích a „pokusit se odstranit ty nejpálčivější problémy“.

Přestože se ministr ztotožňoval s potřebou řešit „rozsáhlou kalamitu“, podle Hnutí DUHA byly navržené změny nedostatečné. „Ministerstvem navržené změny považujeme pouze za kosmetické úpravy k lepšímu, které ale neřeší příčiny krize lesů a nepředcházejí dalším kalamitám. Schválení novely v jejím stávajícím znění

by tak bylo především zastíracím manévrem, zástěrkou, že ministerstvo při krizi lesů něco dělá, aniž by to přineslo dlouhodobé zlepšení stavu lesů,” komentoval Jan Skalík z Hnutí DUHA vládní návrh²¹.

S nedostatečnou reakcí ministerstva na kalamitu souhlasila i poslankyně za hnutí ANO Eva Fialová. „Já jsem velice uvítala, když ministerstvo zemědělství přišlo s novelou lesního zákona. S nadějí jsem otvírala, že najdu luxusní Mercedes, vymazlený, a konečně budeme moct dát našim lesům nějakou naději a postavit je tak, aby naše budoucí generace měly z čeho do budoucna těžit. Bohužel, po přečtení jsem zjistila, že máme Škodu Octavii. Já proti ní nic nemám, taky dobrý, ale pouze v základní výbavě,” uvedla ve svém vystoupení ve třetím čtení.

Z hlediska vedení advokační kampaně je samozřejmě ideální, pokud se s vašimi cíli ztotožní již na začátku vláda a vaši následnou rolí je vysvětlovat, proč mají poslanci a poslankyně podpořit původní návrh. Avšak i situace, kdy se legislativa začne projednávat a přehoupne se přes první čtení, je také nadějná výchozí pozice. Původní návrh může být opraven formou pozměňovacích návrhů jednotlivých poslanců, poslankyň. Na lobbing za jednotlivé pozměňovací návrhy se právě soustředila kampaň Hnutí DUHA.

Už samotné předložení a projednávání v prvním čtení je důležitým a ne samozřejmým krokem. Z dat poslanecké sněmovny²² vidíme, že v období 2002 až 2017 bylo předloženo 2 618 návrhů zákonů, přes první čtení se dostalo 1 839, tedy 70 % z nich a do třetího se dostalo 1 437 návrhů, tedy 55 %. V některých kampaních tak můžete čekat velmi dlouho dobu jen na to, než se návrhem začne dolní komora zabývat. Například poslanecký návrh zákona, který měl zajistit, aby do manželství mohli vstupovat i lidé stejného pohlaví, čekal na hlasování v prvním čtení 1 052 dní²³.

Kdo může podávat pozměňovací návrhy

Pozměňovací návrh může podat jednotlivý poslanec, poslankyně, nebo jejich skupiny. Změny v projednávané legislativě mohou navrhnout také výbory, které legislativu diskutují mezi prvním a druhým čtením. Jejich návrhy pak najdete v jejich usnesení.

18 Hnutí DUHA, Co dělat, abychom zachránili lesy – shrnutí, 2018

19 Hnutí DUHA, Poslanci dnes udělali významný krok k uzdravení našich lesů, 13. září 2019, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/poslanci-dnes-udelali-vyznamny-krok-k-uzdraveni-nasich-lesu>

20 Poslanecká sněmovna, Sněmovní tisk č. 408, Novela zákona o lesích, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=408>

21 Hnutí DUHA, Povrchní úpravy lesního zákona projednávané dnes vládou nestačí. Naše lesy stále čekají na koncepční změny zákona, 4. února 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/povrchni-upravy-lesniho-zakona-projednavane-dnes-vladou-nestaci-nase-lesy-stale-cekaji-na>

22 Kancelář Poslanecké sněmovny, Legislativní proces na parlamentní úrovni, 2019, dostupné z https://www.psp.cz/eknih/cdrom/ic2/07_legisl_proces_05_2019_PRESS.pdf

23 Jsme fér, Manželství pro všechny postoupilo do druhého čtení, <https://www.jsmefer.cz/prvni-hlasovani>

Tři pilíře kampaně

Jeden z hlavních důvodů, proč jsme se v Advokačním fóru Nadace OSF rozhodli, že vybereme kampaň Hnutí DUHA Zachraňme lesy, byl fakt, že kombinovala několik základních přístupů. Kampaň stála na třech pilířích – na lobbingu v parlamentu, na zapojování veřejnosti společně s kreativními happeningy a na mediální práci. Pojďme si rozebrat jednotlivé pilíře.

Lobbing v parlamentu

Hnutí DUHA se v lobbingu může opřít o dlouhou historii spolupráce s politiky a úředníky. Když se vrátíme chvíli v čase před rok 2019, tak v souvislosti s regulacemi hospodaření v lesích předcházely legislativnímu lobbingu snahy o změnu „zalesňovací“ vyhlášky. Ministerstvo zemědělství v ní v roce 2018 sice přistoupilo na zvýšení minimálního povinného podílu takzvaných melioračních a zpevňujících dřev (zejména listnáčů a jedle), ale nikoliv dostatečně. Podle Hnutí DUHA toto mírné navýšení „nepovede k ozdravení našich hospodářských lesů postižených šířící se smrkovou kalamitou“²⁴.

Téma novelizace lesního zákona kolegové, kolegyně z Hnutí DUHA sledovali již od samotného začátku na ministerstvu zemědělství²⁵. Protože se tématem zabývaly také odborné komise, které si zřizují politické strany podle jednotlivých témat, mířily jejich aktivity také na ně. Tyto komise fungují čistě v rámci politických stran a nejsou zapojeny do procesu přípravy návrhů zákonů. Pozornost byla věnována také projednávání legislativy v mezirezortnímu připomínkovému řízení. Důležitost této fáze podtrhuje i Václav Nekvapil, předseda Asociace Public Affairs Agentur, který o něm píše jako o prvním oficiálním lobbistickém „bojišti“²⁶.

Schůzky a vyjednávání, tedy lobbing s poslanci, poslankyněmi ke konkrétní lesní novele přišly na řadu až ve chvíli, kdy se vládní návrh dostal do poslanecké sněmovny. Jejich důležitost a potřebnost propojení s dalšími aspekty kampaně zmiňuje Martin Máša z Hnutí DUHA, když zdůrazňuje, že „kampaň nefunguje bez lobbingu a musí být s ním v jednotě“²⁷.

24 Hnutí DUHA, Nová zalesňovací vyhláška je nedostatečný krok, podporuje nadále výsadbu smrků, 18. prosince 2018, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/nova-zalesnovaci-vyhlaska-je-nedostatecny-krok-podporuje-nadale-vysadbu-smrku>

25 Podrobný proces vytváření legislativy od jejího začátku na ministerstvech najdete na webu vlády zde: <https://help.odok.cz/katalog-procesu/zakon/navrh-zakona-obecny>

26 Nekvapil, Václav, Všichni jsme lobbisté, GRADA, 2021 str. 121

27 Rozhovor s Martinem Mášou, Hnutí DUHA

O jednání s Hnutím DUHA mluvil na plénu sněmovny i předseda zemědělského výboru a poslaneckého klubu hnutí ANO Jaroslav Faltýnek. „Já bych začal možná tím, že jsem se potkal s panem Bláhou. To je nějaký funkcionář z Hnutí DUHA.“ Z jejich schůzky poslanec Faltýnek zmínil, že „ten pan Bláha mně položil otázku, jestli má smysl vyhazovat státní peníze v řádu stovek milionů, možná miliard na tyto výsadby, když nám to spárkatá zvěř hned sežere“. Sice neopomenul zmínit, že není „žádný ekoterorista“, ale podpořil argument Hnutí DUHA, protože „ta spárkatá zvěř nepočká, než si to vydiskutujeme, že? Oni tam chodí a ty sazenice sežerou“. Osobně pak vyjádřil podporu pozměňovacího návrhu poslankyně Markéty Pekarové Adamové, který mířil na řešení přemnožení spárkaté zvěře.

Kde sledovat proces projednávání návrhů zákonů, vyhlášek.

eKLEP

Pro sledování návrhů zákonů a vyhlášek můžete využít vládní databázi eKLEP pro veřejnost. Naši lesní legislativu v ní můžete najít pod tímto odkazem²⁸. V odkazu najdete jak samotný materiál, tak i jednotlivé připomínky a seznam připomínkových míst. Těmi jsou instituce, organizace, které mají možnost podávat své vlastní připomínky ve fázi vytváření návrhů na úrovni ministerstev a vlády. Tedy ještě před vstupem návrhů do parlamentu.

Webové stránky Poslanecké sněmovny a Senátu

Obě komory parlamentu mají vlastní databáze, v nichž hledáte pod čísly sněmovních, senátních tisků. Novele lesního zákona bylo ve Sněmovně přiřazeno číslo 408²⁹ a v Senátu číslo 138³⁰. Každý navržený zákon má v databázi řízen svoji záložku a v ní můžete sledovat průběh projednávání a odkazy na jednotlivá usnesení orgánů obou komor nebo odkazy na projednání ve výborech a plénech.

Samotný fakt, že Jaroslav Faltýnek, druhý muž vládního hnutí ANO, osobně podpořil pozměňovací návrh přední opoziční političky Markéty Pekarové Adamové z TOP 09 je hodný zastavení se. Přestože je pro demokratickou soutěž politických stran přirozené, že se opozice vymezuje proti vládě a jejím návrhům, existují témata, kde je možné hledat konsensus napříč politickými stranami.

28 eKLEP, novela lesního zákona 2019, dostupné z <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSB469ZY1H>

29 Poslanecká sněmovna, Sněmovní tisk č. 408, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=408>

30 Senátní tisk č. 138

V období projednání novely lesního zákona hovořil Jan Skalík³¹ o „*polárním nastavení mezi koalicí a opozicí*“ a „*vyhraněných postojích*“ mezi jejich zástupci, což znesnadňuje přípravu nadstranických návrhů. Podpora napříč stranami je podle Skalíka důležitá pro zvýšení jejich úspěšnosti.

„Základní východisko bylo, že téma rozpadu lesů, stavu životního prostředí není pravé, nebo levé, liberální, konzervativní“. Podle něj bylo důležité, „aby se na tom politické strany shodly napříč politickým spektrem, to se tady v praxi podařilo jenom částečně“, hodnotí situaci.

S pohledem na polarizaci dolní komory sice do jisté míry souhlasí poslankyně, poslanec, kteří předložili některé pozměňovací návrhy, ale obrázek ještě dokresluje.

Poslankyně Markéta Pekarová Adamová kritizovala vládní strany za to, že „*upřednostňují krátkodobé „hospodářské“ zájmy nad odpovědným a dlouhodobě udržitelným přístupem ve vztahu k životnímu prostředí*“³². Zároveň poznamenala, že „*jsou mezi poslanci vládní koalice čestné výjimky*“, jichž však dle jejího mínění není mnoho. Tyto výjimky pak zejména u hnutí ANO „*nenajdou většinovou podporu z vlastního klubu*“.

Podle poslance Radka Holomčíka za Piráty se „*možnosti liší téma od tématu*“³³. Dále dodal, že „*někde se rozhoří velký spor mezi koalicí a opozicí (např. jako v případě stavebního zákona), někde jsou spory determinované jinými rozdíly, než je dichotomie vláda-opozice.*“ Z pohledu úspěšnosti mají podle něj větší šanci konsensuální návrhy.

Poslankyně Eva Fialová z vládního hnutí ANO hodnotila situaci tak, že „*vzájemná spolupráce je možná vždy, pokud u někoho nepřevládne politikaření. Pokud se jedná o čisté řešení daného problému, je spolupráce velice přínosná, nikdo se nepředhání*“³⁴. S poslancem Holomčíkem se shodli na větší šanci na úspěch pro konsensuální návrhy.

Během projednávání ve třetím čtení došlo k vzájemné podpoře během diskuse mezi oslovenými poslanci. Pirátská poslankyně a předsedkyně Výboru pro životní prostředí Dana Balcarová uvedla: „*Takže jsem vás chtěla jenom požádat, prosím podpořte pozměňovací návrhy, které podává TOP 09 společně s Piráty, a současně pozměňovací návrhy paní poslankyně Fialové.*“

Přestože mezi vládou a opozicí existují logické spory a příkopy, z výše zmíněných odpovědí vyplývá, že existovaly možnosti spolupráce a prostor pro nadstranické domluvy. Tady je důležité zdůraznit, že tyto odpovědi se týkají volebního období 2017 až 2021, které je do jisté míry specifické. I když v České republice jsme zvyklí na křehké a nestabilní vládní většiny, v tomto období se menšinová vláda Andreje Babiše za účasti hnutí ANO a ČSSD opírala o toleranci KSČM. Díky svému dominantnímu postavení, konkrétně 40 % mandátů a slabosti koaličního sociálně demokratického partnera si hnutí ANO hledalo podporu pro své návrhy u dalších různých stran. S ODS například prohlašovali zásadní reformu daní nebo se stranami jako SPD, KSČM prosazují své kandidáty, kandidátky do mediálních rad. Rozdělení politických stran mezi opozici a vládní koalici nemusí být často tolik vypovídající o tom, jaké návrhy kdo podpoří. Nicméně právě nezbytnosti získání podpory u většiny poslanců a poslankyň si byli lidé v týmu Hnutí DUHA dobře vědomí a proto od počátku volili strategii, která mohla být přijatelná pro koaliční i opoziční strany.

„Opět se ukazuje, jak důležité je nespolehat se na „kamarády“, které mezi politiky a političkami máme, na jednání pouze s těmi, ke kterým máme třeba blíže a u kterých si myslíme, že snáze najdeme podporu. Je naopak velmi důležité hledat podporu pro naše návrhy napříč stranami, výrazně tím zvyšujeme šanci na úspěch. A hlavně si sami v sobě mnohdy boříme předsudky a zjišťujeme, že se dá „bavit“ s mnohem více politiky a političkami a nacházet u nich podporu. Zvláště v situaci, kdy máme velmi dobře vyargumentovaný problém a připravené konkrétní řešení. A úplně ideální je stav, kdy namixujeme „ambasadory a ambasadorky“ z řad vládních i opozičních politických stran.“

Petr Machálek, spolupracovník Advokačního fóra Nadace OSF, bývalý ředitel Hnutí DUHA

Posledním bodem, jemuž se budu v souvislosti s lobbingem věnovat, je otázka lobbingu u stran, které stojí na krajích politického spektra. Ve sledovaném volebním období to byly KSČM a SPD. Podle Jana Skalíka „*v Hnutí DUHA nám záleží na tom nepolarizovat dál společnost, a proto je dobré jednat o agendě se všemi a hodnotit politické strany na základě jejich práce*“. Přestože zdůraznil důležitost dialogu, byl ohledně dopadů lobbingu na postoj stran vyhraňujících se vůči ochraně životního prostředí spíše skeptický.

Na otázku s kým jednat a s kým už ne si musí odpovědět každý, kdo chce dělat parlamentní lobbing. Je důležité podtrhnout, že odpověď se bude jistě lišit téma od tématu. V oblasti životního prostředí bude jiná než například v tématu inkluzivního vzdělávání nebo uprchlíků. U tohoto zvažování je dobré si odpovědět na otázku, zda svým vlastním přístupem neposilují společenskou polarizaci.

31 Rozhovor s Janem Skalíkem, Hnutí DUHA

32 Písemný rozhovor s poslankyní Markétou Pekarovou Adamovou, TOP 09

33 Písemný rozhovor s poslancem Radkem Holomčíkem, Piráti

34 Písemný rozhovor s poslankyní Evou Fialovou, ANO 2011

Nyní se podívejme na přínos Hnutí DUHA, jak ho viděli oslovené poslankyně Eva Fialová a Markéta Pekarová Adamová a poslanec Radek Holomčík. „*Za podporu Hnutí DUHA jsem byla velice ráda,*“ popsala poslankyně Fialová (ANO). Předsedkyně TOP 09 Markéta Pekarová Adamová ocenila „*vysoký stupeň odborného zpracování problematiky*“. Poslanec Holomčík vyzdvihl přínos a kvalitu práce. „*Umí dobře jednat s vládou a ministerstvy, umí aktivizovat veřejnost a vytvořit tlak.*“ Souhlasil také s poslankyní Pekarovou Adamovou na přinášení expertízy. Odbornost a schopnost Hnutí DUHA úspěšně zapojovat veřejnost kladně hodnotil i Milan Hron, předseda spolku Pro Silva Bohemica.

„*Na druhou stranu, na některé stakeholdery (zejména z řad konzervativní části lesnické a myslivecké veřejnosti) působí DUHA jako červený hadr, což vyjednávání místy komplikovalo,*“ popsal poslanec pirátský poslanec. „*V globále byl ale jejich přínos významný a pozitivní,*“ doplnil. Přestože v rámci advokační kampaně uspořádalo Hnutí DUHA například happening před ministerstvem zemědělství, jenž mohl být vnímán více konfrontačně, celkově se dle Jana Skalíka snažili o více konstruktivní tón. Avšak jak zástupce Hnutí DUHA poznamenal, tak představa o radikálních názorech hnutí ze strany některých politiků, úředníků „*má dlouhý ocas*“.

V organizaci se tak museli vypořádávat se situacemi, kdy jim oponenti vkládali do úst ostřejší postoje, než jaké ve skutečnosti zastávají, a snažili se tak snížit jejich věrohodnost. Na tomto místě si můžeme připomenou i výše uvedenou citaci Jaroslava Faltýnky, jenž svůj souhlas s některými argumenty Hnutí DUHA musel doprovodit tím, že přece není „žádný ekoterorista“.

Zapojování veřejnosti

V době projednávání novely lesního zákona ve třetím čtení podepsalo výzvu Hnutí DUHA na 60 000³⁵ lidí. Díky jeho práci tak byli signatáři výzvy a další lidé v e-mailových seznamech organizace informováni o detailech projednávání legislativy. Přestože výzvy nebo mobilizace veřejnosti nemusejí být součástí každé advokační kampaně, je to důležité s ohledem na informovanost občanů a občanek. Tím nevládní organizace plní důležitou roli, neboť zvyšují znalosti lidí o rozhodování veřejných institucí.

Na veřejnost mířilo v rámci kampaně Zachraňme lesy několik aktivit.

- Podpis výzvy vládě a parlamentu.
- Vybízení k oslovování poslancům a poslankyň v klíčových momentech projednávání.

35 V květnu 2021 dosáhla 80 000 podpisů.

- Podpora „stávky stromů“.³⁶
- Nabídka tzv. guerilla forestingu³⁷. V něm organizace připravila návod, jak se do něho pustit.
- Objednání Směsi pro les³⁸. Ta obsahovala kartičky na pomoc lesu, pexeso a stopovací příručku.
- Bezlesé příběhy³⁹. Díky nim mohli lidé psát „*svůj příběh lesa, o který pomalu přicházíme*“. Autorům pak organizace přislíbila, že „*vaše příběhy budeme sdílet i s poslanci a poslankyněmi, kteří budou už v září rozhodovat o osudu českých lesů*“.

Při zapojování veřejnosti se tak Hnutí DUHA nezaměřovalo pouze na legislativní změnu, ale zároveň poskytovalo lidem možnosti, jak se přímo zapojit do řešení problému svými vlastními silami.

Po úvodním přehledu jednotlivých aktivit vůči veřejnosti se nyní zastavme u těch, které se přímo týkají lobbingu a byly směřované na poslance a poslankyně.

Samotná výzva vládě a parlamentu je poměrně stručná, a tak ji zde můžeme uvést celou.

„*Naléhavě žádáme vládu České republiky a Parlament České republiky – zajistěte nám a našim dětem lesy věkově i druhově pestré, zdravé a krásné lesy vhodné pro odpočinek včetně ostrovů divoké přírody. Vraťte život zpět tam, kam patří.*“

Zajistěte ohleduplné hospodaření v lesích s akcentem na zaměstnanost místních lidí namísto velkých těžařských firem. Upravte v tomto smyslu neprodleně zákony, vyhlášky, dotace, zaveďte lepší certifikaci veřejných lesů a změňte zadání pro státní podnik Lesy ČR.“

Přestože se jedná o dva krátké odstavce, je výzva mířená na konkrétní instituce, tedy vládě a parlamentu, což znamená oběma komorám. Je v ní zmíněn hlavní cíl kampaně a po přečtení jste si jistě všimli, že shrnuje hlavní okruhy z balíčku opatření představených výše. Dá se na ní dobře ukázat, že i tak odborné téma jako je hospodaření v lesích a klimatické změna se dá prezentovat ve formě, která je dobře přístupná i laické veřejnosti.

36 Hnutí DUHA, „Zachraňte naše přátele v lese,“ Žádají stromy v českých a moravských městech, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/tiskove-zpravy/zachranite-nase-pratele-v-lese-zadaji-stromy-v-ceskych-moravskych-mestech>

37 Hnutí DUHA, Guerilla foresting, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/guerilla-foresting>

38 Hnutí DUHA, Týdny pro les, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/tydny-pro-les>

39 Hnutí DUHA, Bezlesé příběhy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/bezlese-pribehy>

Signatářům této výzvy, stejně jako dalším lidem, byly ze strany Hnutí DUHA poskytovány důležité informace o průběhu projednávání legislativy a představovány možnosti, co dělat. Uvedme zde jeden příklad mezi prvním a druhým čtením, kdy se návrhy zákonů dostávají k projednávání na jednotlivé výbory. U lesní novely se jednalo o Zemědělský výbor a Výbor pro životní prostředí. Členové a členky výborů z řad poslanců přijímají usnesení a doporučují poslanecké sněmovně, zda návrhy schválit v původní podobě, nebo s konkrétními změnami, nebo je zamítnout.

Projednávání ve výborech bylo plánováno na polovinu června 2019, a tak podporovatelé Hnutí DUHA dostali na začátku měsíce email, v němž byli vyzváni, aby⁴⁰:

- Nasdíleli výzvu. „*Nasdílejte výzvu na svém Facebooku a označte v příspěvku 5 až 100 svých přátel, které požádáte, aby se k nám přidali. Výzvu už podpořilo 41 000 lidí a zabírá to!*”
- Napsali poslancům, poslankyním ze svého kraje. „*Ted' je ta pravá chvíle napsat poslancům Zemědělského výboru a Výboru pro životní prostředí z vašeho kraje. Požádejte je, aby dobré návrhy podpořili a stáli za nimi jako výbory jednotně.*” K tomu jim Hnutí DUHA připravilo také konkrétní návod.
- Se zapojili do stávky stromů. Ta byla zahájena symbolicky na Mezinárodní den životního prostředí, který připadá na 5. června. „*Stačí vyrobiť transparent, piket nebo banner z lepenkové krabice s vtipným sloganem a odkazem na výzvu zachranmelesy.cz. Pak už jej stačí pověsit na strom v nejbližším parku nebo u vás na zahradě. Stromy nemají Facebook. Aby se o demonstraci vědělo, vyfotťte stávkující strom a nasdílejte fotku s hashtagy #zachranmelesy a #vratmezivotzpettamkampatri.*”

Pokud usilujete o prosazení pozměňovacího návrhu, je určité přínosné, aby si ho osvojily výbory, které ho projednávají. Minimálně tím už dopředu otestujete jeho šance na samotném plénu poslanecké sněmovny, protože výbory jsou sestavovány poměrně a jsou v nich zastoupeny všechny politické strany. Protože není v silách běžného smrtelníka sledovat ve volném čase tyto detaily zákonů, jež vás mohou i zajímat, podobné informace od nevládních organizací jsou pro zapojení veřejnosti velmi užitečné. Díky nim totiž mohou lidé napsat ve správný čas správným poslancům, poslankyním, kteří zrovna mají před hlasováním, ať už na výboru nebo na plénu celé sněmovny.

Aktivity mířící na veřejnost, stejně jako lobbying, postupně v kampani gradovaly a mířily na třetí čtení, v němž se hlasuje o konečné podobě návrhu zákona

v poslanecké sněmovně. U prvního čtení se dával větší důraz na vysvětlování samotného problému kalamity v lesích. Jak jsem ukázal výše, při projednávání ve výborech je možné vyzvat veřejnost, aby vyjádřila podporu konkrétním návrhům. Před třetím čtením vrcholil jak lobbying, tak i mobilizace lidí, aby oslovovali poslance a poslankyně. V Hnutí DUHA bedlivě sledovali detaily legislativního procesu, a díky tomu mohli veřejnosti podávat přesné informace, kdy se o čem hlasuje. Přestože těchto detailů není málo, Martin Máša v rozhovoru zmínil, že projednávání je odhadnutelné a lze se na něj tedy dobře připravit.

Důležitost načasování a znalost legislativního procesu zmínil ve svých doporučeních pro nevládní organizace poslanec Radek Holomčík. „*Pochopit legislativní proces, včetně parlamentních procedur, chápat, co znamená 1., 2. a 3. čtení, jaká je role výborů a zpravodaje, kdy se podávají pozměňovací návrhy a jakým způsobem. Není nic horšího, když vám někdo pošle skvělý návrh mezi 2. a 3. čtením, když už je pozdě.*”

Jak hodnotili efekty výzvy vládě a parlamentu poslankyně Eva Fialová (ANO), Markéta Pekarová Adamová (TOP 09) a poslanec Radek Holomčík (Piráti)? Všichni se shodli na tom, že výzva ukázala zájem veřejnosti o téma. „*Je to jasný signál, že přístup k hospodaření v lesích se musí změnit,*” popisala efekt výzvy poslankyně Fialová. „*Považuji za velmi důležité, aby u tématu ochrany životního prostředí bylo zřejmé, že se zájem veřejnosti zvětšuje,*” viděla výzvu předsedkyně TOP 09. Podle pirátského poslance to dokazovalo členům, členkám dolní komory, „že řeší téma, které není na okraji zájmu”. Doplnil také, že „významný vliv tyto aktivity mají na premiéra, který jede velmi významně linku rozhodování na základě průzkumů veřejného mínění”. Odkázal tak na způsob práce premiéra Andreje Babiše, avšak politiků, političek, kteří dávají silný důraz na průzkumy veřejného mínění je celá řada. Obzvláště u komplexní legislativy je dobré, mít data o podpoře veřejnosti, buď formou průzkumů nebo výzev a peticí a cíleně a slyšitelně jimi argumentovat. Tím ukazujete, že téma neřeší pouze vaše organizace, ale zajímají se o něj další lidé.

Na co si při zapojování veřejnosti dávat pozor? Vedle rizika, že nestihnete klíčové lhůty, upozorňují oslovené poslankyně, poslanec na přehnanou komunikaci a zahlcení členů, členek poslanecké sněmovny.

„*Za neduh považuji organizovaný mailový spam. Situaci velmi nepomáhá, když poslanci dostanou stovky mailů s kopírovanými stejnými texty,*” hodnotí přílišné zasílání e-mailů Markéta Pekarová Adamová. S tím plně souhlasí i poslankyně Eva Fialová i poslanec Radek Holomčík. „*Není mailový bombing, jako mailový bombing. Když poslanci přijde 1000 e-mailů a jsou všechny stejné, nemá to ten efekt,*” zmínil poslanec. „*Má to spíše přesně opačný efekt a velmi to komplikuje věcnou debatu s poslanci, kteří by k ní případně byli u dané problematiky nakloněni,*” popisuje riziko zahlcení e-mailových schránek předsedkyně TOP 09.

Happeniny a komunikační výstupy

„Ministerstva a poslanci mají geniální výhodu v public relations, řeknou dobrý den a všude se o tom píše," řekl o síle komunikace úřadů a poslanců, poslankyň Martin Máša z Hnutí DUHA. Co tedy Hnutí DUHA dělalo pro propagaci své advokační kampaně?

Pevnou součástí kampaně Zachraňme lesy bylo informování novinářů jak o tématu, tak o projednávání v parlamentu.

Nad rámec toho jsme v kampani mohli vidět:

- Letecké záběry kalamity v Jeseníkách, kde se problém v České republice projevil nejdříve v tak velkém rozsahu⁴¹.
- Bezlesé pohádky Tomáše Kluse,⁴² tedy zapojení VIP lidí do kampaně.
- Úvodní video k Bezlesým příběhům⁴³ se zpěvem české hymny, záběry na vykácené lesy a stručným popisem problému za použití příměru, že každé 3 minuty zmizí český les o rozloze fotbalového hřiště. A další videa popisující konkrétní témata⁴⁴.
- Dva happeningy za přítomnosti mýtického Enta.
- Již zmíněná organizace „stávky stromů“.

Z tohoto výčtu aktivit a stejně z výčtu aktivit u zapojování veřejnosti je zřejmé, že Hnutí DUHA hodně pracovalo s odborným obsahem a problém a řešení prezentovalo i méně formálními a kreativními způsoby. „Je dost velká nuda furt číst analýzy, jestli je dobrý mít smrk, to lidi fakt nebaví," popsal Martin Máša záměrnou kombinaci odborného a odlehčeného obsahu v kampani.

Ve stávce stromů jsme mohli přečíst vzkazy jako „Neprodukuji vzduch, dokud se nezmění zákon" nebo „Já z toho opadám". Tento obsah vytvořili lidé podporující kampaň a Hnutí DUHA ho následně dále propagovalo. „Poslanci a poslankyň by si pod sebou neměli podřezávat větve. Ochranu nás stromů si voliči přejí. Připomeňte jim spolu s námi, že pro nás mají 12. června zvednout větve,"⁴⁵ vzkázal Platan

41 Hnutí DUHA, Kalamita Jeseníky 2018 – jaro, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/galerie/kalamita-jeseniky-2018-jaro-19>

42 Hnutí DUHA, Bezlesé pohádky Tomáše Kluse – přidejte se k výzvě Zachraňme lesy, 25. června 2018, dostupné z <https://www.facebook.com/watch/?v=10155923267788477>

43 Hnutí DUHA, Úvod k bezlesým příběhům, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/video/pribehy/uvod-k-bezlesym-pribehum>

44 Hnutí DUHA, Zachraňme lesy – videa, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/video>

45 Hnutí DUHA, „Zachraňte naše přátele v lese," žádají stromy v českých a moravských městech, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/tiskove-zpravy/zachranite-nase-pratele-v-lese-zadaji-stromy-v-ceskych-moravskych-mestech>

javorolistý z Karlova náměstí v Praze a reagoval tím na aktuální projednávání návrhu zákona ve výborech.

Organizace ve své kampani však nejenom „rozmluvila" stromy, ale také oživila mýtického Enta, kterého obsadila do role ve dvou happeninzích. Ten první se odehrál 4. září v době, kdy zasedal garanční Zemědělský výbor mezi druhým a třetím čtením. V této fázi je na garančním výboru, aby seřadil jednotlivé pozměňovací návrhy a určil, v jakém pořadí se o nich bude ve třetím čtení hlasovat a (ne)doporučil poslanecké sněmovny jejich přijetí.

„Přišel jsem na svět v dobách, kdy tuto zem pokrývaly vitální a pestré lesy. Lesy plné života poskytující dokonalé životní podmínky roztočivé směsici rostlin a živočichů. Mnoho generací lesa žilo v této dokonalé rovnováze. Milí lidé, právě nesu zástupcům ministerstva návod na záchranu lesů v zemích českých, moravských a slezských," prohlásil Ent⁴⁶ před ministerstvem zemědělství a vyzval k podpoře pozměňovacích návrhů poslankyň Pekarové Adamové, Fialové a poslance Holomčíka.

Přestože základní komunikační strategie kampaně byla nastavena více konstruktivně, v tomto první happeningu se Hnutí DUHA rozhodlo upozornit na fakt, že ministerstvo zemědělství nesouhlasilo s řadou důležitých pozměňovacích návrhů. Rozhodli se proto touto formou poukázat na jeho blokující postoj.

Druhý happening se uskutečnil na Malostranském náměstí v den, kdy začala poslanecká sněmovna jednat o lesní novele ve třetím čtení⁴⁷. Vedle důležitého načasování můžeme na happeningu vidět, jak se v něm kombinují všechny prvky advokační kampaně. Byla na něm předána petice s 60 000 podpisy. Byli přítomni poslankyň a poslanec, jejichž pozměňovací návrhy Hnutí DUHA podporovalo. Zastoupené politické strany – Česká pirátská strana, Hnutí ANO a TOP 09 – reprezentovaly jak vládní stranu, tak i strany opoziční. Hnutí DUHA zmínilo také podporu 400 vědců a vědkyň z výzvy Vědci pro les.

Znovu se zde objevila postava mýtického Enta. Na happening Hnutí DUHA přivezlo také 200 stromů, k nimž byly přiřazena jména jednotlivých poslanců a poslankyň. Druhy stromů – duby, buky, habry, lipky a olše – odpovídaly potřebné pestrosti lesů. Po konci happeningu odvezli zástupci Hnutí DUHA stromy na Vysočinu, kde

46 Hnutí DUHA, Dnes na Ministerstvu zemědělství demonstroval za záchranu lesů mýtický Ent, 4. září 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/dnes-na-ministerstvu-zemedelstvi-demonstroval-za-zachranu-lesu-mytsky-ent>

47 Bartoniček, Radek, Poslanci se sešli poprvé po prázdninách, Faltýnek chce jednání do devíti večer, Aktuálně.cz, 10. září 2019, dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/poslanci-se-schazeji-poprve-po-prazdninach-aktiviste-je-vyzv-r-045394e8d3bc11e984260cc47ab5f122/>

je vysázeli na vykácenou holinu⁴⁸. Vyznění druhého happeningu bylo více pozitivní než prvního u ministerstva zemědělství.

„Zvláště příjemný byl happening s 200 stromy, kdy každý z poslanců následně obdržel e-mail s fotografiemi svého stromu a jeho výsadbu. Z celé akce nebyl cítit nátlak, naopak milé gesto,“ řekla o happeningu poslankyně Eva Fialová. *„Myslím, že ty happenings jsou v zásadě prospěšné, příjemné a i vtipné. Ale jsou doplňkem celé kampaně, zásadní význam bych jim nepřipisoval,“* hodnotil efekt happeningů pirátský poslanec. *„Velký význam na průběh projednávání spíše nemají. Nicméně mnohdy je medializace tématu stěžejní pro připoutání pozornosti i samotných poslanců, takže je dobré je vhodně využívat,“* vidí roli takových akcí poslankyně Pekarová Adamová. I zde je podle ní důležité přemýšlet o míře, *„aby neztratily na výjimečnosti a účinnosti“*, doplnila.

Vedle lepší medializace kampaně popsal Martin Máša ještě jeden důležitý efekt happeningů a kreativních částí kampaně, který míří dovnitř organizace. *„Lidi v týmu to baví, je to sranda a udržuje to optimistického ducha.“*

„Hnutí DUHA v rámci kampaně připravilo a realizovalo skvělý mix různých veřejných a mobilizačních akcí a aktivit. Chci to ilustrovat na akci „200 stromků“. Akce geniálně plnila několik funkcí. Před závorku chci vytknout to, že byla koncipována pozitivně. Vztahovala se ke všem poslancům a poslankyním a tím se jich mohla svým způsobem „dotknout“. Na akci samotné pozitivně vyzdvihla ty, kteří zaštiťovali prosazované pozměňovací návrhy, koneckonců si to zasluhovali. Skladbou stromků (duby, buky apod.) akce ilustrovala i jeden z rozměrů obsahových. Byla vděčná mediálně, včetně vizuální stránky, a tím pádem zaujmula novináře a novinářky. V souhrnu byla originální, ilustrativní, směrem k politikům a političkám pozitivně motivační. A nebyla opomenuta i pointa v podobě vysazení stromků. No a celá řada jiných aktivit uměla pozitivně aktivizovat (i pobavit) veřejnost a neomezila se na „pouhý“ sběr podpisů pod petici nebo výzvu.“

Petr Machálek, spolupracovník Advokačního fóra Nadace OSF, bývalý ředitel Hnutí DUHA

Průběh legislativního procesu v poslanecké sněmovně

Po představení advokační kampaně Hnutí DUHA Zachraňme lesy se pojdme podívat, jak byla novela lesního zákona projednávána v poslanecké sněmovně. Nebude se jednat pouze o strohý popis jednotlivých fází, které můžete najít ve sněmovním tisku č. 408⁴⁹. Ukážeme si tady i detaily projednávání.

Novela byla předložena poslanecké sněmovně vládou, a to 20. února 2019. Na první čtení se dostala přibližně o měsíc později, 15. března. V tomto období již bylo jasné, jaká je konkrétní podoba legislativy a pro vás je snadno dostupná na webových stránkách dolní komory nebo v eKLEPu. Protože byl dle Hnutí DUHA návrh pouze kosmetický a neřešil dostatečně kalamitu v lesích, hlavní strategií bylo tuto legislativu vylepšit prostřednictvím pozměňovacích návrhů. Pro ně jsou klíčová projednání ve výborech nebo předložení pozměňovacích návrhů ze strany jednotlivých poslanců, poslankyň ve druhém čtení.

V roce 2019 zároveň zájem lesníků i veřejnosti o řešení kalamity nemohlo nechat ministerstvo zemědělství ležet ladem. Ve zrychleném režimu projednání tak už během jara dalo sobě spřízněnými poslanci, poslankyněmi předložit poslaneckou novelu zákona o lesích, která umožnila zvýšit operativní pravomoci ministerstva v době kalamity⁵⁰. Tím, že ministr Toman věc dojednal s většinou poslaneckých klubů, návrh hladce prošel.

48 Hnutí DUHA, Poslanci a poslankyně dnes symbolicky převzali výzvu Zachraňme lesy s 60 000 podpisy, 10. září 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/poslanci-poslankyne-dnes-symbolicky-prevzali-vyzvu-zachranme-lesy-s-60-000-podpisy>

49 Poslanecká sněmovna, Sněmovní tisk č. 480, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&T=408>

50 Sněmovní tisk č. 382, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=382>

Zrychlení nebo prodloužení projednávání ve Sněmovně

Na tématu lesního zákona můžeme vidět hned několik možností, jak může dolní komora zrychlit nebo prodloužit projednávání návrhu zákona. Všechny změny se schvalují v prvním čtení a najdeme je v §90 jednacího řádu poslanecké sněmovny⁵¹.

- Poslanecká sněmovna se může usnést, že **návrh zákona schválí již v prvním čtení**. V tom případě neprobíhá jednání na výborech, ani druhé a třetí čtení. Schválený návrh pak míří po prvním čtení rovnou do senátu. Tímto způsobem byl schválen tisk č. 382, který rozšiřoval pravomoci ministerstva.
- Poslanecká sněmovna může **zkrátit lhůtu projednávání ve výborech až o 30 dnů**, a to z běžných 60 dnů.
- Poslanecká sněmovna může také **prodloužit projednávání ve výborech, a to o 20 dnů**, případně více než 20, ale jen se souhlasem navrhovatele. Hlavní legislativu, kterou v této studii popisujeme, sněmovna prodloužila o 30 dní.

Jako garanční výbor byl určen Zemědělský výbor a návrh zákona byl přikázán také k projednání Výboru pro životní prostředí. Výborům je obvykle dána lhůta 60 dnů na projednání, ale v případě lesní legislativy byla tato lhůta na žádost poslance Holomčíka prodloužena na 90 dní.

Projednávání ve výborech umožňuje vystoupení veřejnosti, pokud s tím členové, členky výboru souhlasí. Během projednávání novely lesního zákona vystoupil Milan Hron, předseda sdružení Pro Silva Bohemica. Ve svých „5 minutách slávy“⁵² představil pohled lesníků, „kteří se snaží využívat přírodní procesy“⁵³ a vyjádřil podporu pozměňovacímu návrhu, jenž umožní více regulovat stavy zvěře. „Návrh opravdu směřuje jenom k tomu, aby si (lesníci, pozn. autora) dokázali říci, zda je zvěře hodně nebo málo a co s tím dokážeme udělat,“ dodal.

Usnesení obou výborů v červnu 2019 nebyla příliš povzbudivá, protože si neosvojila důležité pozměňovací návrhy. Ty byly následně předloženy poslankyněmi Pekarovou Adamovou a Fialovou a poslancem Holomčíkem a dalšími⁵⁴.

„Přestože je dnešek prohrou pro zdravé lesy, je příležitostí pro budoucnost českých lesů, že mají napříč politickými stranami ve Výboru pro životní prostředí zastání. Ministerstvo zemědělství dovedlo české lesy do bezprecedentní krize a nyní se nepřesvědčivě a alibisticky vymlouvá, že je třeba zahájit diskusi o tom, co se má dělat. Pokud není ministerstvo schopné lesy zachránit, musí to svou iniciativou přinést poslanci a poslankyně“ komentoval rozhodnutí výborů Jan Skalík⁵⁵.

Na tomto místě je důležité připomenout, že v druhém čtení se o legislativě nehlasuje. Zjednodušeně řečeno se jedná o termín o předkládání pozměňovacích návrhů. O nich se následně hlasuje ve třetím čtení. K pozměňovacím návrhům jednotlivých poslanců, poslankyň a jejich skupin se samozřejmě přikládají i návrhy z usnesení výborů.

Pro přehlednost hlasování ve třetím čtení jsou jednotlivým pozměňovacím návrhům přiřazena označení typu A.1. nebo B.3. Jak si ukážeme níže, pokud se sejde více pozměňovacích návrhů, může se stát samotná diskuse a orientace v hlasování hodně náročná.

Hnutí DUHA tak připravilo jasná doporučení jak pro poslance, poslankyně, tak pro veřejnost, aby se v komplikované změti písmen a čísel vyznali. Jak potom vypadalo takové doporučení? Uvedeme si zde jen dvě z nich.

- Pro lepší zvládání přemnožení zvěře bylo nutné schválit: „Pozměňovací návrhy G.7.1., G.7.2., G.7.3., G.7.4., G.7.5. a G.7.6. (zákon o myslivosti), které mění lesní zákon č. 289/1995 Sb.“⁵⁶
- Prodloužení lhůty pro zalesnění se týkaly: „Pozměňovací návrhy G.3.1., G.3.2. (lhůta pro zalesnění), kterými se mění lesní zákon č. 289/1995 Sb.“⁵⁷

Pro ukázkou toho, jak může vypadat komplikované hlasování a snaha vyznat se v něm, se podíváme na vystoupení poslankyně Evy Fialové, která ho začíná tím, že to bude „trošku složitější, ale snad se s tím vypořádáme“. Dále pokračovala „po bodě 3, kdy je hlasován pozměňovací návrh B6, by následoval pozměňovací návrh poslankyně Markéty Pekarové Adamové, a to odděleně G.3.1., následně G.3.2. Budou-li přijaty, stane se nehlasovatelným pozměňovací návrh výboru pro životní prostředí B3, v případě, že nebudou, budeme hlasovat o pozměňovacím návrhu

51 Jednací řád poslanecké sněmovny, dostupné z <https://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>

52 Rozhovor s Milanem Hronem, Pro Silva Bohemica

53 Zápis z jednání Zemědělského výboru, 12. června 2019, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4706&td=22&cu=24>

54 Hnutí DUHA, Poslanci a poslankyně dnes zachraňují lesy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/tiskove-zpravy/poslanci-poslankyne-dnes-zachranuji-nase-lesy>

55 Hnutí DUHA, Lesy nevyhrály: Jen část sněmovního Výboru pro životní prostředí nepodlehla alibismu ministerstva zemědělství. Návrhy pro zdravé lesy nyní mohou předložit poslankyně a poslanci, 12. června 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/lesy-nevyhraly-jen-cast-snemovniho-vyboru-pro-zivotni-prostredi-nepodlehla-alibismu>

56 Hnutí DUHA, Lesy můžou být plně život, nebo zmizet v břichu přemnožené zvěře, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/pozmenovaci-navrhy/lesy-muzou-byt-plne-zivota-nebo-zmizet-v-brichu-premnozene-zvere>

57 Hnutí DUHA, Les od nás potřebuje jen čas, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/pozmenovaci-navrhy/les-od-nas-potrebuje-jen-cas>

výboru pro životní prostředí B3 odděleně, a to nejdříve část první a následně část druhá. Následně by se hlasovalo o bodu B4 výboru pro životní prostředí. Akorát rozdílem je, že by se části hlasovaly odděleně."

Pokud jste nyní lehce zmateni, je to naprosto v pořádku. Poslankyně Fialová výše popsala detaily procesu hlasování a různé varianty toho, když některé body budou hlasovány odděleně, nebo jaké se stávají nehlasovatelnými, když budou přijaty jiné. Když byste se nyní vžili do kůže poslanců a poslankyň, určitě byste uvítali doporučení typu podpořte „„Pozměňovací návrhy G.7.1., G.7.2., G.7.3., G.7.4., G.7.5. a G.7.6. (zákon o myslivosti)."

Komplikovanost legislativního procesu a rozhodování poslanců popisuje i politolog Karel B. Müller. „Zvláště poslanci a senátoři jsou nuceni zaujímat stanoviska k obrovskému množství problémů, v nichž se při nejlepší vůli nemohou zcela vyznat.“⁵⁸

A jak to nakonec dopadlo?⁵⁹ Poslanci „odblokovali řešení přemnožení spárkaté zvěře a změnili způsob plánování lovu“, dále „schválili návrh, který omezí odvážení těžebních zbytků tam, kde lesy nemají dostatek živin“, nebo „schválili pojistku, která zamezí případným návrhům na rozprodej veřejných lesů“⁶⁰. Řada pozměňovacích návrhů podpořena nebyla.

„Zejména díky obrovské veřejné podpoře se dnes podařilo poslance přesvědčit k přijetí alespoň dvou klíčových návrhů a třetí přislíbil ministr Toman vyřešit jinak. Důležitá je také pojistka proti rozprodeji veřejných lesů. Budeme žádat senátorky a senátory, aby lesní zákon dále vylepšili,“ komentoval hlasování ve třetím čtení Jaromír Bláha z Hnutí DUHA.

Protože hlavní pozornost advokační kampaně mířila na poslaneckou sněmovnu, kde došlo i ke klíčovým změnám formou pozměňovacích návrhů, projednávání v senátu se již podrobněji věnovat nebudeme. Horní komora novelu lesního zákona projednala jako tisk č. 138⁶¹ a poslala ji dále k podpisu prezidenta. Přestože senát vyslovil souhlas s návrhem zákona, schválil k němu doprovodné usnesení⁶². V něm mimo jiné konstatuje, „že přístup vlády k řešení příčin současného stavu lesů

58 Labouťková, Šárka, Müller, Karel, Vymětal, Petr, Lobbing v moderních demokraciích, Grada, 2010, str. 199

59 K detailům ve třetím čtení např. zde, Gruber, Jan, Sněmovna částečně vylepšila lesní zákon. O další změny se pokusí senát, Deník Referendum, 13. září 2019, dostupné z <https://denikreferendum.cz/clanek/30121-snemovna-castece-vylepsila-lesni-zakon-o-dalsi-zmeny-se-pokusi-senat>

60 Hnutí DUHA, Poslanci dnes udělali významný krok k uzdravení našich lesů, 13. září 2019, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/poslanci-dnes-udelali-vyznamny-krok-k-uzdraveni-nasich-lesu>

61 Senátní tisk č. 138, dostupné z https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/historie?cid=psssenat_historie.pHistorieTisku.list&forEach.action=detail&forEach.value=s4474

62 Senát Parlamentu ČR, 259. usnesení Senátu Parlamentu ČR, 31. října 2019, dostupné z <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/htmlhled?action=doc&value=93102>

a kůrovcové kalamity je pomalý a nedostatečně intenzivní.“ Hlava státu návrh zákona podepsala 14. listopadu 2019.

Přestože se do samotného lesního zákona nedostala určitá opatření, například prodloužení lhůt pro zalesnění, vedla diskuse v parlamentu k dalším krokům ministra zemědělství. Ministr Toman následně skutečně schválil opatření obecné povahy, které je sice časově omezené, ale zavádí například delší lhůty na zalesňování. Opatření stanoví, že „holina vzniklá na lesních pozemcích v důsledku nahodilé těžby musí být zalesněna do 5 let a lesní porosty na ní zajištěny do 10 let od jejího vzniku“⁶³. Posouvá tedy lhůtu ze dvou let. Milan Hron tak komentuje přímý dopad schváleného opatření, díky němuž si „můžeme počkat na přirozenou obnovu lesa“⁶⁴.

Závěrem

Z hlediska českých lesů, jejich pestrosti a udržitelnosti je možné říct, že legislativa, která opustila parlament na podzim 2019, byla lepší než ta, jež do něj na začátku téhož roku vstoupila. Vedle toho, že nově změněný myslivecký zákon umožnil mimo jiné lepší řešení přemnožené spárkaté zvěře, diskuse na půdě poslanecké sněmovny přiměla ministra zemědělství vydat opatření obecné povahy, které prodlužuje lhůtu pro zalesňování tak, aby bylo možné si počkat na přirozenou obnovu lesa.

Když se ale vrátíme zpátky na začátek a přípravu kampaně, z balíčku opatření byla splněna jen část a Hnutí DUHA tak v kampani nadále pokračuje. Stále aktivní je také výzva, již v době finalizace tohoto textu podepsalo více než 80 000 lidí.

Hnutí DUHA ve své kampani Zachraňme lesy usilovalo o změnu novely lesního zákona, která jen kosmeticky reagovala na kritický stav českých lesů spojených s klimatickou změnou a rozpadem smrkových monokultur. Hlavní strategií bylo podpořit prosazení jednotlivých pozměňovacích návrhů. Ty předkládali poslankyně a poslanci z vládního i opozičního tábora. Podle Hnutí DUHA je problém rozpadu lesů nadstranický a tímto principem se řídili i ve svých lobbingových aktivitách.

V jejich kampani jsme pak mohli vidět silný důraz na podrobnou přípravu, včetně odborného popisu problému. Na přípravě advokační kampaně se podíleli jak lidé z akademického prostředí, tak lesní praktici. Přestože je na webu kampaně dostupný podrobný materiál s návrhy na změny konkrétních zákonů a vyhlášek, pro

63 Ministerstvo zemědělství, Informace k opatření obecné povahy vydaných Ministerstvem zemědělství k řešení kalamitní situace v lesích, 27. července 2020, dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/pestovani-a-ochrana-lesu/kurovcova-kalamita/informace-k-oop1a2.html>

64 Rozhovor s Milanem Hronem, Pro Silva Bohemica

účely komunikace s veřejností představili také zjednodušenou verzi, shrnutí balíčku opatření a několik velmi stručných „Sedm bodů pro zdravé lesy“.

Součástí vlastní kampaně byly lobbingové schůzky, o nichž jsme se mohli dozvědět i v rámci diskuse na plénu poslanecké sněmovny. Další částí byly aktivity mířené na veřejnost. Ta se mohla buď přímo podílet na zlepšení českých lesů, nebo mohla ve správný moment oslovovat poslance, poslankyně, aby byli informováni, že téma lesů je pro lidi důležité. Stejně jako u lobbingových schůzek si o výzvě a e-mailech občanů, občanek můžeme přečíst ve stenozáznamech dolní komory parlamentu. A v neposlední řadě tu bylo informování médií a využití happeningů, jejichž kreativita a nápaditost pomáhaly dostávat téma na stránky novin. Vše výše řečené bylo pečlivě naplánované s ohledem na jednotlivé kroky projednávání v poslanecké sněmovně. Když znovu zmíním poslance Holomčíka „*Není nic horšího, když vám někdo pošle skvělý návrh mezi 2. a 3. čtením, když už je pozdě.*“

Oslovení poslankyně Markéta Pekarová Adamová a Eva Fialová a poslanec Radek Holomčík, kteří jsou zároveň autory klíčových pozměňovacích návrhů podpořených Hnutím DUHA, oceňovali jeho advokační práci. Přestože pro část politiků nebo organizací fungovalo Hnutí DUHA jako „červený hadr“, jeho přispění k projednávání legislativě hodnotili oslovené poslankyně, poslanec pozitivně.

Několik základních pojmů

Pro popis advokační práce a dalších pojmů si dovolím odkázat na dřívější publikaci **Rukověť zdánlivě bezmocných – jak naplánovat advokační kampaň**. Ale protože opakování je matkou moudrosti, tak zde uvedu několik příkladů.

Advokační práce⁶⁵

„Advokační práce je organizovaná snaha, která:

- je zaměřená na veřejné instituce (politické, úřední), soukromé organizace (firmy) i veřejnost,
- usiluje, aby výše zmínění učinili konkrétní rozhodnutí, např. přijali legislativu nebo změnili zavedenou praxi a postoje,
- její součástí je přesvědčování a vytváření legitimního tlaku na ty, kteří mají moc o věci rozhodnout,
- má vytčené jasné cíle, nabízí a prosazuje konkrétní řešení a důvody, proč se má změna stát,
- většinou (ale ne nutně vždy) cílí na systémovou změnu,
- je realizovaná na lokální, regionální, celostátní i mezinárodní úrovni.“

Advokační kampaň

„Za advokační kampaň považujeme sérii aktivit, které jsou koordinované a strategicky zaměřené na dosažení jasně definovaného cíle. Součástí advokační kampaně je zpravidla kombinace následujících aktivit: přesvědčování politiků a političek, úřednictva, zapojování a komunikace s veřejností, spolupráce mezi nevládními organizacemi, občanskými iniciativami, akademickou sférou, realizace výzkumů nebo strategické vedení soudní sporů.“⁶⁶

Systémová změna

U definice systémové změny používáme její pojetí Ashoky, které v českém překladu najdete opět v naší Rukověti zdánlivě bezmocných⁶⁷.

„Systémová změna znamená:

- zaměřit se na příčiny, ne na příznaky,
- usilovat o změnu, posun nebo transformaci struktur, zvyků, myšlení, mocenské dynamiky a pravidel,
- prostřednictvím spolupráce napříč rozmanitými skupinami aktérů,
- s úmyslem dosáhnout trvalého zlepšení společenských témat,
- na lokální, celostátní nebo globální úrovni.“

65 Drahekoupil, Štěpán, Machálek, Petr, Štefanec, Milan, Rukověť zdánlivě bezmocných – jak naplánovat advokační kampaň

66 Tamtéž

67 Tamtéž

Seznam literatury

Bartoníček, Radek, Poslanci se sešli poprvé po prázdninách, Faltýnek chce jednání do devíti večer, Aktuálně.cz, 10. září 2019, dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/politika/poslanci-se-schazeji-poprve-po-prazdninach-aktiviste-je-vyzv/r-045394e8d3bc11e984260cc47ab5f122/>

Democratic Audit UK, Is citizen participation actually good for democracy?, 22. srpna 2017, dostupné z <https://www.democraticaudit.com/2017/08/22/is-citizen-participation-actually-good-for-democracy/>

Drahokoupil, Štěpán, Machálek, Petr, Štefanec, Milan, Rukověť zdánlivě bezmocných – jak naplánovat advokační kampaň, Nadace Open Society Fund, 2020, dostupné z <https://osf.cz/publikace/prirucka-advokacni-prace-rukovet-zdanlive-bezmocnych/>

eKLEP, novela lesního zákona 2019, dostupné z <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=ALBSB469ZY1H>

Gruber, Jan, Sněmovna částečně vylepšila lesní zákon. O další změny se pokusí Senát, Deník Referendum, 13. září 2019, dostupné z <https://denikreferendum.cz/clanek/30121-snemovna-castecne-vylepsila-lesni-zakon-o-dalsi-zmeny-se-pokusi-senat>

Hlásny, T., Krokene, P., Liebhold, A., Montagné-Huck, C., Müller, J., Qin, H., Raffa, K., Schelhaas, M.-J., Seidl, R., Svoboda, M., Viiri, H., Život s kůrovcem: Dopady, výhledy a řešení. Od vědy ke strategii, Evropský lesnický institut, 2019

Hnutí DUHA, Bezlesé příběhy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/bezlese-pribehy>

Hnutí DUHA, Bezlesé pohádky Tomáše Kluse – přidejte se k výzvě Zachraňme lesy, 25. června 2018, dostupné z <https://www.facebook.com/watch/?v=10155923267788477>

Hnutí DUHA, Co dělat, abychom zachránili lesy, 2018

Hnutí DUHA, Co dělat, abychom zachránili lesy – shrnutí, 2018

Hnutí DUHA, Dnes na ministerstvu zemědělství demonstroval za záchranu lesů mýtický Ent, 4. září 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/dnes-na-ministerstvu-zemedelstvi-demonstroval-za-zachranu-lesu-myticky-ent>

Hnutí DUHA, Email Vy umíte měnit zákony! Ted' Vás potřebují lesy, 4. června 2019

Hnutí DUHA, Guerilla foresting, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/guerilla-foresting>

Hnutí DUHA, Kalamita Jeseníky 2018 – jaro, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/galerie/kalamita-jeseniky-2018-jaro-19>

Hnutí DUHA, Lesy můžou být plné života, nebo zmizet v břichu přemnožené zvěře, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/pozmenovaci-navrhy/lesy-muzou-byt-plne-zivota-nebo-zmizet-v-brichu-premnozene-zvere>

Hnutí DUHA, Lesy nevyhrály: Jen část sněmovního Výboru pro životní prostředí nepodlehla alibismu ministerstva zemědělství. Návrhy pro zdravé lesy nyní mohou předložit poslankyně a poslanci, 12. června 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/lesy-nevyhraly-jen-cast-snemovniho-vyboru-pro-zivotni-prostredi-nepodlehla-alibismu>

Hnutí DUHA, Les od nás potřebuje jen čas, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/pozmenovaci-navrhy/les-od-nas-potrebuje-jen-cas>

Hnutí DUHA, Místo oslav Mezinárodního dne lesů varování: V roce 2060 bude až 80 % smrkových lesů ohrožených kolapsem, 21. března 2018, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/misto-oslav-mezinarodniho-dne-lesu-varovani-v-roce-2060-bude-az-80-smrkovych-lesu>

Hnutí DUHA, Nová zalesňovací vyhláška je nedostatečný krok, podporuje nadále výsadbu smrků, 18. prosince 2018, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/nova-zalesnovaci-vyhlaska-je-nedostatecny-krok-podporuje-nadale-vysadbu-smrku>

Hnutí DUHA, Poslanci a poslankyně dnes symbolicky převzali výzvu Zachraňme lesy s 60 000 podpisů, 10. září 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/poslanci-poslankyne-dnes-symbolicky-prevzali-vyzvu-zachranme-lesy-s-60-000-podpisy>

Hnutí DUHA, Poslanci dnes udělali významný krok k uzdravení našich lesů, 13. září 2019, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/poslanci-dnes-udelali-vyznamny-krok-k-uzdraveni-nasich-lesu>

Hnutí DUHA, Poslanci a poslankyně dnes zachraňují lesy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/tiskove-zpravy/poslanci-poslankyne-dnes-zachranuji-nase-lesy>

Hnutí DUHA, Poslanci: lesní kalamita je katastrofa, potřebujeme razantní změnu legislativy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/poslanci-lesni-kalamita-je-katastrofa-potrebujeme-razantni-zmenu-legislativy>

Hnutí DUHA, Povrchní úpravy lesního zákona projednáváné dnes vládou nestačí. Naše lesy stále čekají na koncepční změny zákona, 4. února 2019, dostupné z <https://www.hnutiduha.cz/aktualne/povrchni-upravy-lesniho-zakona-projednavane-dnes-vladou-nestaci-nase-lesy-stale-cekaji-na>

Hnutí DUHA, Sedm bodů pro zdravé lesy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/sedm-bodu-pro-zdrave-lesy>

Hnutí DUHA, Týdny pro les, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/tydny-pro-les>

Hnutí DUHA, Úvod k bezlesým příběhům, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/video/pribehy/uvod-k-bezlesym-pribehum>

Hnutí DUHA, Zachraňme lesy, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs>

Hnutí DUHA, "Zachraňte naše přátele v lese," žádají stromy v českých a moravských městech, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/clanky/tiskove-zpravy/zachrante-nase-pratele-v-lese-zadaji-stromy-v-ceskych-moravskych-mestech>

Hnutí DUHA, Zachraňme lesy – videa, dostupné z <https://zachranmelesy.cz/cs/video>

Jsme fér, Manželství pro všechny postoupilo do druhého čtení, <https://www.jsmefer.cz/prvni-hlasovani>

Kancelář Poslanecké sněmovny, Legislativní proces na parlamentní úrovni, 2019, dostupné z https://www.psp.cz/eknih/cdrom/ic2/07_legisl_proces_05_2019_PRESS.pdf

Laboutková, Šárka, Müller, Karel, Vymětal, Petr, Lobbing v moderních demokraciích, Grada, 2010

Milion chvilek pro demokracii, Jak v praxi vypadá změna ve prospěch rovnosti volebního práva?, 3. února 2021, dostupné z <https://milionchvilek.cz/clanek/jak-v-praxi-vypada-zmena-ve-prospech-rovnosti-volebniho-prava>

Ministerstvo zemědělství, Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství 2019, dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/zprava-o-stavu-lesa-a-lesniho/>

Ministerstvo zemědělství, Informace k opatření obecné povahy vydaných ministerstvem zemědělství k řešení kalamitní situace v lesích, 27. července 2020, dostupné z <http://eagri.cz/public/web/mze/lesy/lesnictvi/pestovani-a-ochrana-lesu/kurovcova-kalamita/informace-k-oop1a2.html>

Nekvapil, Václav, Všichni jsme lobbisté, GRADA, 2021

Poslanecká sněmovna, Jednací řád Poslanecké sněmovny, dostupné z <https://www.psp.cz/docs/laws/1995/90.html>

Poslanecká sněmovna, Sněmovní tisk č. 382, Novela zákona o lesích, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=382>

Poslanecká sněmovna, Sněmovní tisk č. 408, Novela zákona o lesích, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=8&t=408>

Poslanecká sněmovna, Zápis z jednání Zemědělského výboru, 12. června 2019, dostupné z <https://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=4706&td=22&cu=24>

Senát Parlamentu ČR, 259. usnesení Senátu Parlamentu ČR, 31. října 2019, dostupné z <https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/htmlhled?action=doc&value=93102>

Senátní tisk č. 138, Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, dostupné z https://www.senat.cz/xqw/xervlet/psssenat/historie?cid=psssenat_historie.pHistorieTisku.list&forEach.action=detail&forEach.value=s4474

Vláda ČR, Legislativní proces, dostupné z <https://help.odok.cz/katalog-procesu/zakon/navrh-zakona-obecný>

Výzva Platformy pro krajinu vládě ČR, 24. dubna 2018, dostupné z http://nasekrajina.eu/blog/2018/04/24/vyzva-platformy-krajinu-vlade-cr/#_edn1

Rozhovory

Eva Fialová
poslankyně, ANO 2011, písemný rozhovor, 29. dubna 2021

Radek Holomčík
poslanec, Česká pirátská strana, písemný rozhovor, 24. února 2021

Milan Hron
Pro Silva Bohemica, online osobní rozhovor, 9. února 2021

Martin Máša
Hnutí DUHA, online osobní rozhovor, 29. ledna 2021

Markéta Pekarová Adamová
poslankyně, TOP 09, písemný rozhovor, 29. března 2021

Jan Skalík
Hnutí DUHA, online osobní rozhovor, 7. ledna 2021

O autorovi

Štěpán je programovým specialistou Advokačního fóra Nadace OSF. Dále působí jako externí pedagog na Ústavu politologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, kde získal titul Ph.D. Od roku 2019 spolupracuje s Nadací Via. Dříve měl v Nadaci OSF na starosti práci na systémových změnách v inkluzivním vzdělávání, které prosazoval směrem k českým veřejným institucím i mezinárodním organizacím. V letech 2007 až 2014 pracoval jako asistent senátora, dále zastával pozici člena správní rady Amnesty International ČR (2012–2016) a také byl výkonným redaktorem Politologické revue (2015–2018).

Twitter: @SDrahokoupil

Vyšlo s podporou

Publikace byla vydána jako součást projektu Posílení kapacit, dovedností a schopností organizací občanské společnosti v advokační práci. Projekt byl podpořen v rámci programu Active Citizens Fund, jehož cílem je podpora občanské společnosti a posílení kapacit neziskových organizací. Cílem programu je dále inspirace k aktivnímu občanství a pomoc znevýhodněným skupinám. Program Active Citizens Fund vstoupil do ČR v září roku 2019 s cílem podpořit neziskové organizace neohledně na jejich velikost a zkušenosti. V ČR jej spravuje konsorcium, které tvoří Nadace OSF, Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové a Skautský institut. Program je realizován v rámci Fondů EHP a Norska 2014–2021. Prostřednictvím Fondů EHP a Norska přispívají státy Island, Lichtenštejnsko a Norsko ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů v Evropském hospodářském prostoru (EHP) a k posilování spolupráce s 15 evropskými státy. Důležitým posláním programu je také spolupráce mezi ČR a dárcovskými státy. Jde o spolupráci mezi českými neziskovými organizacemi a organizacemi z Islandu, Lichtenštejnska a Norska.

Publikace vyšla s podporou Nadačního fondu rodiny Orlických jako součást projektu Advokační fórum – případová studie na Zachraňme lesy a rozvoj projektu.

Nadace OSF

Kontaktní adresa: Hradecká 92/18, 130 00 Praha 3

Fakturační adresa: Prokopova 197/9, 130 00 Praha 3

Telefon: +420 222 540 979

Kontaktní email: osf@osf.cz

Web: www.osf.cz

Facebook: [@nadace.osf](https://www.facebook.com/nadace.osf)

Twitter: [@nadaceOSF](https://twitter.com/nadaceOSF)

Instagram: [@nadaceosf](https://www.instagram.com/nadaceosf)

číslo účtu: 100 103 8814 / 5500 Raiffeisenbank

IČ: 476 11 804

Jak Enti zachraňovali lesy
Příběh advokační kampaně Hnutí DUHA

Štěpán Drahokoupil

Redakce textu – Tomáš Tetiva

Obálka a grafická úprava – Tereza Šerá

Ilustrace – Rozália Škvarková

Vydala Nadace OSF, Hradecká 92/18, Praha 3

Vydání první Praha 2021

ISBN 978-80-87725-55-9